

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Institutio vitae sacerdotalis

Trithemius, Johannes

[Augsburg], nach 22. Okt. 1494

Capitulum .j

[urn:nbn:de:bsz:31-327149](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-327149)

Johannis Tritemij abbatis Spanhemensis ordinis diuini patris Benedicti. de vita sacerdotum ad Nicolaum Oernicensem presbyterum tractatus exordium sumit. Caplin. j.

Petris a me Nicolae frater amantissime. et eretris epistolis instas. Et tibi formas in sacerdotio laudabiliter viuendi. stilo comēdem. Supra vires ingenij me laborare cōpellis. morsibusq; emulorum lacerandū exponis. qui me ex hoc psumptuosum iudicabunt q; viam quā ipse necdū ambulare didici. tibi velim demonstrare. Et quāq; se res ita habeat malo tamē emulationis subire iudiciū. q̄s charitatis in te mee ferre detrimentū. Tanta enim dilectione te semper colui. vt negare tibi quippiam postulanti nunq; conseruerim. Cupiens itaq; satisfacere p̄abus tuis. normā viuendi ex scriptis sanctorū tibi comēdare volui. nō q; statum tuo proisus ex omni pte sufficiat. sed pro qualicūq; principio ad honestā cōuersationē te si velis inducat. In primis itaq; te moneo ex diffinitioe nois. statum pensare indiete conuersationis. Tenim dicimur electi. quotquot i sorte dñi sumus specialiter electi. Interpretemur

itaq; vocabulū noia. et intelligemus qualitatē p̄cepti honestatis. Cleros etiam grece. fors interpretat latine. A cleros ergo clerici. in dñi sortem dicunt electi. Si nos igit in dei sortem vocatos agnoscimus. cur adhuc mūdo militamus. Ad quid in terra mortuū hereditatē querimus. qui deum se nobis pollicentē hereditatē expectamus. In veteri namq; testamento legimus dominum sacerdotibus et leuitis p̄cepisse. ne inter filios israel fratres suos acciperent hereditatē. eo q; ipse hereditas esset eorū. Nunc ergo si esse te clericū existimas. debes a ceteris hominibus excellētia cōuersationis honestior incedere. et mūdi butus perituras diuitias mihi me amare. Ad si animū tuū seculi hereditati submisseris. extra sortem dñi. cū insipientibus colloce ris. Non enim dignabitur te dñs inter electos suos recipere si post aurum absens. mundum decreueris amare. Turpissima est in sacerdote christi auaricia. que seruū dei ministrū facit idolorū. Pec si animū tuū semel ceperit. nūq; sui compotem amplius dimittit. Nemo enim pot̄ duobus dominis dissentientibus seruire. Non potestis inquit deo seruire et māone. Non poteris bonus esse clericus. si fueris auarus. Scio autē et longa experientia tecū cōuersando didici. quoniam natura parū te genuit. caue ne donū gratie ad

Handwritten note: Handwritten note:

Handwritten note: Handwritten note:

fomenta cōvertas auaricie. Eni
uero q̄ volūt diuites fieri in hoc
seculo. frequenter temptationes
incidunt diaboli. **O**poret autes
ministrum dei segregatum esse a
sollitudine mūdi. quia non po
test ad deū ire mens libera. si ter
renis curis fuerit implicata. **H**ic
coronas raras portamus in capi
te. quatenus abiectis superfluita
tibus libere ad deū ascensum pa
remus i cogitatioe. **C**rines nāq̄
capitis. superfluitates terrene de
signant actionis. **E**t sicut ex sup
fluitate humoris crines capitis
proveniunt. **S**ic amore pecunie
sollitudines mundi crescunt.
Cū ergo crines capitis in modū
corone abradimus. monemur vt
ministerio dei applicati. omnes
curas mūdi contemnamus. **S**i
cut autem caput pars est eminen
tior corporis. ita mens vis supre
ma rationis. **I**deo autes coro
nam gestamus in capite. vt terre
uis curis absoluti ad dei contem
plationem liberius euenemus in
mente. **U**nde et nos claustrales
q̄ monachi dicimur. coronis am
plissimis ornati. crines paurio
res in capite relinqm̄us. vt nos
active vite mortuos in cōtempla
tione celestis vacare p̄ amplius
ostendamus. **A**tende nunc dif
finitionem nominis. et cura con
ditis vite meritū sortis respōde
re superni conditoris. **O**mnī cu
stodia serua cor tuū ne te in pro
fundum auaricie demergat cupi

ditas. ne libidinis ardor animus
tuus peccatoribus in scenū
luxurie detrahatur. ne superbie fa
stus te ad inferos sine fine cruciā
dum secum trahat. **C**auē ne per
bulus mūdi curas a sorte dei de
cidas. caue ne famas boni nomi
nis perdas. caue ne in via contē
ptorū dei pergas. **R**uinās mul
torum in circuitu sacerdotum cō
sidera. et de tuo semper periculo
simili formida. **N**usq̄ inter mor
tales securus viuif. q̄ si pericu
lum semper timeatur. **U**nde scri
ptum est. **B**eatus homo q̄ semp
est pavidus. qui autē mentis est
dure. corruet in malū. **E**nimvero
periculū qui timet. cauet. qui ne
gligit. incidit. **O**poret ministrū
christi. sacerdotē dei. virū esse nō
puerum. vt sciat et intelligat qua
le onus susceperit. pro cultus ad
ministracione in districto dei iu
dicio sit redditurus rationē. **S**it
ergo prudens. sobrius. castus et
quictus. sit pudicus. benignus.
mansuetus. vt qui plebs indocte
preceptor constituit. nullum de
sua conuersatione contemptum
passatur. **S**acerdotis est interro
gatorū per verba sancte p̄dicatio
nis constanter arguere. et nulla p
vertatis amore aduersa formida
re. **O**poret cum qui sacerdotio
in populo dei fungit virum do
ctum esse in lege diuina vt sciat in
tempore noua proferre et vetera
ue inter canes mutos non valcu

pro p̄dicatō

ca latrare, officij sui perdat dig-
 nitatem. Tuum nunc est o Nico-
 lac aliorum vitia sedula monitio-
 ne arguere, et te vicijis alienum ex-
 hibere, ne si victosus crimina ar-
 guas, temetipsum damnandum
 reddas. Nemo enim in alio con-
 fidenter potest reprehendere, quod
 se conscientia teste meminertit com-
 misisse. **D**oportet ergo illum esse
 irreprehensibilem, qui aliorum pec-
 cata sedet iudicare, quia qui in se
 committit quod in alijs arguit, non
 emendat sed prouocat. **S**ed mul-
 ti hodie inter sacerdotes hypo-
 critis similes inueniunt, qui delin-
 quentibus in lenioribus fratribus
 trahuntur, et sibi nolunt a quoque
 indignari. **M**isera humane fra-
 gilitatis conditio, peccatore pecc-
 ator condemnatur, et disparem fert
 in pari crimine sententiam. **N**on
 clar si non multociens proximus,
 suus de fornicatione arguit adul-
 ter, pauca in alio vitia condemnatur
 iudex in multis victosus, et ut su-
 am prauitatem occultare valeat,
 omnium delicta manifestat. **C**on-
 tra quem a domino dicitur. **H**y-
 pocrita, ecce primum quae gestas
 irabam in oculo proprio, et sic se
 situcam videas in alieno. **Q**uid
 furem reprehendit sacrilegus, vi-
 ctosum sceleratus cur arguit. **I**n-
 fructuosa prolixus omnis erit cor-
 rector, quae vite comaculat equa-
 lis turpitudinis. **U**t igitur careas hy-
 pocritarum opprobrio, caue alie

ritus corrector in simili delinque-
 re peccato. **N**unquam fiet vitia
 corrector in subditis, dum is qui
 pesti publicis submittit colla pec-
 catis. **E**nimvero ius correctoris
 amittit, quando correctoris con-
 uersatio subditorum vicijis inquit
 natur. **S**acerdotij vilescit aucto-
 ritas, si honestatem conuersatio-
 nis publica corrupta iniquitas
 Omnis igitur correctio in suo au-
 ctore sumat exordium, et sic demum
 secura procedat in publicum. **S**u-
 spendat correptionis ad tempus
 sententiam, quae in crimine simili
 conscientia propria remordet.
Corruptus iam est ut plurimum
 status credentium, et est sicut po-
 pulus sic quoque sacerdotes, omnes
 auaricie studet, a maiore usque ad
 infimum. **U**t genti peccatrici, quae
 semper ad grauiora prolabitur,
 dum pari delicto nostros suos iu-
 dices intinetur. **A**d tantam nunc
 miseriae deuenit auctoritas eccle-
 siastica, ut sacerdotum verba iubea-
 mur amplecti non facta. **D**icunt
 enim de semetipsis infelices pre-
 sbyteri, inquinatiois suae testimo-
 nium perhibentes. **E**ruditionis
 nostrae verba vos o christi fideles
 attendite, exempla caue. **V**er-
 ba confusione sempiterna dignis-
 sima, quae quantum ex doctrina eru-
 dire populus dei debuerant, tan-
 tum ex operibus peruersis scan-
 dalisunt. **I**ndocti rudes, iam sine
 discretionem meriti ad sacerdotum

uentunt. qui moribus suis pessimis christi oues infeliciter occidunt. Nulla iam inordinandis clericis vite sanctitas requiritur. litterarum eruditio nulla postulat. conscientie puritas non attendit. Sufficit apud eos. si currentes fortem possint construere si cuius partis orationis sit dominus respondere. si ita et non intellegere. Ne nostre reuestatis episcopis. qui secularibus negotiis intenti ordinationes clericorum non considerant. sed curam examinandi imperitus locant. quibus districtam sunt subiuri sententias. qui se totius in ecclesia mali exhibent causam. Enimvero cui oporteat sacerdotem fidelium doctus esse et sanctum. quia temeritate imperiti ad sacerdotium uentunt. qui nec se nec alios erudire possunt. Nec enim siue doctrina bona in clerico uita sufficit. neque doctrina sine uita populum salubriter erudit. Nam doctrina sine moribus doctores perimit. uita sine doctrina inutilem facit. Latratu siquidem canis et baculo pastoris. rabies luporum fuganda est. Pastor itaque ecclesiasticus per uitas bonam omnibus suis exemplum iusticie prebeat. per salutarem doctrinam mentes auditorum pascat. ne si unus sine altero faciat. vel se negligat vel gregis cura instructio se agat. Ne quid dicas de sacerdotibus nostris indoctis et uicio-

sis. auariss. luxuriosiss. et pessimis. Pudet me loqui. et silere non ualeo. Prospice tibi Nicolae charissime ne imitator eorum fias. qui comitibus maculant. qui prauis suis moribus. multos in lege dei scandalifant. Esto in populo dei honestatis exemplar. in omnibus quantum fieri potest irreprehensibilis exhibeas. ut omnes de te male spiritus occasione tollas. Quod ut subtiliter possis perficere. consortia indisciplinatorum cura declinare. quia vitae reprehensione vivere sufficit. quod maiorum consortia non fugit. Dicit enim scriptura. Cum sancto sanctus eris. et cum peruerso peruerteris. Et iterum. Qui tangit piecem. inquinabitur ab ea. Unusquisque propositi sui delectatur habere consortes. Si igitur bonus es. bonorum amicum consortium. Nam si pedem tuum a conuentu malignantium non prohibueris. subditorum detractionibus omni tempore subiacabis. Facile decipit iuuenilis animus

consortio peruersorum. Iuuenis
es. et in vtraque partem flexibilis
Iudicio summa tibi diligentia
inuiolandus est. ne indisciplina
torum consortio depraueris.

Nihil enim sic iuuenibus nocet.
quemadmodum prava exempla se
niorum. Quanto vero iunior es
tanto tibi maiori sollicitudine cu
randum est. ut vitam tuam in sin
ceritate timoris domini custodias.
Scriptum est enim. Adolecens
iuxta viam suam. etiam cum senue
rit non recedet ab ea. Quod iuue
nis didiceris. in senectute practi
cabis.

De fugiendo consortio mulierum. Cap. ij.

Que feminarum aures fa
miliaritate quam sacerdoti
bus dei pniciosissima
est. Quid dicam. cum de
creta sanctorum patrum hanc illis
districta satis prohibitione inter
dicant. Si tibi beatissimi patris
Hieronymi monita prescripsero
illico exclamabis. Domum guber
nare sine ministerio famule non
valeo. cibos mihi metipso parare
non sufficio. mundare vestes sor
diditas nolo. Quid inquit mihi
precepta Hieronymi allegas. que
non ligant nisi volentem. Quis
Hieronymum legislatorem meum

constituit. Sacrosancta inquam
ecclesia vniuersalis dicta illius ap
probat. Inter canones precepta
cius de hac materia lata locet. et
tu contra tantam auctoritatem mu
ltre presumis. Sed diceres. Le
gem hanc abrogauit consuetudo
contraria. que pro iure et multo
tempore est habenda. Sed men
titur iniquitas sibi. et stulta consi
deratione in semetipsa decipitur.
Consuetudo bonis moribus con
traria. nunquam legem aut tolle
re aut constinere potest. Et quid
tam contrarium honestati sacerdo
tali. quam adolescentularum contu
bernio delectari. Periclitatur ca
stitas. ubi inter mulierculas sa
cerdotus transit societatis. Prima
enim et fortissima clericorum tem
peramenta. ex frequentis accessu mu
lierum pronuntiant. Multos pro
strauit stulta presumptio. qui ma
nibus (ut ita dixerim) instrumen
ta victorie hostibus tradiderunt.
Difficillime vitatur periculum.
si occasio non vitetur. Enim vero
dum femina moratur cum clerico
solacium residet cum solo. cibos co
medenti preparat. lectulumq; dor
mienti componit. alloquitur. arridet
fomenta libidinis administrat.
Quantumlibet sancta sit femina
semper clerico est timenda. Nam sicut
scintille de carbonibus profilitur
ita virginitas concupiscit ex mulierum
assidua familiaritate diffundit.